

—gež:

Vprašanje kmetijskih ekonomov pri občinah

Vsak kmet, pa najsi bo še tako starokopiten, si želi, da bi na svoji zemlji pridelal čimveč in čim lepše pridelke. Ista želja prevzema tudi vsako oblast, brez ozira na mišljenje njenih voditeljev. Temu namenu se skuša ustreči z zakoni in uredbami od strani oblasti. Če pa zakoni in uredbi o pospeševanju kmetijstva hočejo doseči svoj namen, morajo biti prirojeni tako, da bodo ljudstvu res v korist, zato morajo biti stvarni in času primerno urejeni.

Kmetijsko pospeševalno delo pri nas

V naši državi je urejeno kmetijsko pospeševalno delo z »Zakonom o pospeševanju kmetijstva« z dne 21. septembra 1929. Vrhovni organ za pospeševanje kmetijstva je ministrstvo za poljedelstvo, kateremu so podrejeni v strokovnem pogledu tudi kmetijski referenti, nastavljeni pri vsakem okrajnem načelnstvu, in pa kmetijski oddelek kr. banske uprave z delokrogom banovine. Naloga okrajnega kmetijskega referenta je, da zastopa vse težkoče in dobre strani kmečkega stanu v svojem okraju. Spoznati mora in razumeti razmere najpreprostejšega kočarja kakor tudi razmere srednjega in boljšega kmeta. Njegova naloga je, da v podrobnosti in temeljiti besedi uči in kmeta vzpodbuja k napredku. Temu namenu bi naj služili osebni obiski na domovih, kjer pride referent s prebivalstvom v dotik, daje nasvete in zasliši potrebe kmetovalcev. Da more kmetijski referent to svojo nalogo čimbolje izvršiti, so mu na razpolago sredstva okrajnih kmetijskih odborov, katerih naloga je, da v okviru nekake samouprave ustrezajo napredku kmetijskega znanja. Okrajni kmetijski odbor bi pa naj svoje delo vršil le na pobudo občinskih kmetijskih odborov, ki se pa, na žalost, ne zavedajo z okrajnimi kmetijskimi odbori vred svoje dolžnosti, tako da izgleda, da ima okrajni kmetijski referent neomejeno moč.

Kmetijsko pospeševalno delo v praksi

Iz bežnega pregleda dela o pospeševanju kmetijstva je razvidno, da je zakonodajalec dobro in pametno mislil. Ali takoj se nam vsiljuje vprašanje: kje je uspeh? Res se sčasoma kmetovalcem odpirajo oči ter se posamezniki zavedajo važnosti izobrazbe, toda za časa, v katerih živimo, se stvar razvija prepočasno, tako da uspeha skoraj opaziti ni. S tem da ljudje, ki so postavljeni v službo pospeševanja kmetijstva, ne izvršujejo dolžnosti. Nasprotno, store mnogi dostikrat več, kot ostali uradniki drugih strok za istimi prejemki. Naše oblasti, predvsem kmetijski referenti, žele pomagati kmetu, a dostikrat ni na občini, oziroma v občinskem odboru primerne osebe, na katero bi se lahko obrnili. Tako vidimo, da kmetijsko pospeševalno delo v redu posluje in vseh mestih, hira a pri osnovi, to je na občini. V tem je krivota, da je še vedno večina kmetov, ki jim manjka temeljitejše znanje v kmetijski stroki. Imamo na žalost še celo med občinskimi odborniki dosti takšnih, ki niti parkrat na leto ne pridejo k seji, kaj šele, da bi imeli zanimanje za kak kmetijski napredek! Poleg tega je pa večina kmečkih občin prizadeta še po tem, da nimajo dovolj sposobne uprave in pisarniške moči, posebno kar se tiče napredka v kmetijstvu, čeprav je na občini cela vrsta razprav o uporabi kmetijskega sklada v prave svrhe, upravljanje z občinskimi kmetijskimi stroji in drugo, saj se danes vrši veliko tozadevnega dela le potom občin.

Kako bi se dalo pomagati?

Končno pridemo do vprašanja, zakaj bi se kmetu ne ustvarili pogoji za izobrazbo in za napredek pri kmetovanju. To se lahko doseže s tem, da občina na podlagi člena 6. uredbi o občinskih uslužbencih z dne 12. marca 1935 in na temelju §§ 346. in 347. zakona o urad-

nikih z dne 31. marca 1931 nastavi občinskega ekonomista, kateri bo lahko v sili s strokovno pomočjo kmetu na razpolago, sicer pa z nasveti in navodili. Delo občinskega ekonomista bi se nanašalo na: a) oskrbo občinskih zemljišč; b) oskrbo občinskih kmetijskih strojev; c) oskrbo obcestnih nasadov; d) pokončevanje škodljivcev; e) odbiro domače živine; f) statistike o kmetijstvu; g) nadzorstvo nad prodajo živine in mesa; h) praktičen kmetijski pouk pri posestnikih in višjih razredih ljudskih šol.

Že iz navedbe nekaterih del, ki jih naj občinski ekonom vrši, je razvidno, kako potrebna je taka strokovna moč pri vsaki občini. Vzemimo samo primer, koliko javnega denarja gre v izgubo, ko se kmetijski stroji, kupljeni iz javnih sredstev, pri občini v teku dveh, treh let uničijo, kmetje pa nimajo od občinskih kmetijskih strojev skoraj nobene koristi, pa čeprav so zanje dali svoje prispevke v obliki 10% doklad na zemljarino. Sredstva za plačo in vzdrževanje občinskih kmetijskih ekonomov bi se naj črpala iz 10% doklad na zemljarino in polovice dohodkov od živinskih potnih listov, ki jih kmetje itak plačujejo po zakonu o pospeševanju kmetijstva. S tem bi kmetje od plačevanja teh dokladov stvarno nekaj prejeli. V to svrhu bi se naj občine razdelile v podeželske z do 3000 prebivalci, kjer bi občinski ekonom vršil še dolžnosti pomožnega občinskega tajnika, in pa na občine z nad 3000 prebivalci, kjer bi občinski ekonom vršil samo posle, ki spadajo v njegov delokrog. Službeni pogoji ekonomov bi bili isti, kot po enoletni poskusni dobi pragmatično nastavljenih občinskih tajnikov. Kot občinski kmetijski ekonom pridejo v poštev le absolutno dvoletnih in deloma enoletnih kmetijskih šol, kajti le ti razpolagajo s primernim praktičnim znanjem, ki je za kmetijskega občinskega ekonomista v prvi vrsti potrebno.

Iz vsega navedenega je razvidno, da se ne misli izkoriščati skromnega občinskega kredita, ampak le prispevke, ki jih kmetje v obliki živinskih potnih listov in 10% doklad na zemljarino že itak plačujejo, čimbolje uporabiti, tako da bo širokim ljudskim plastem v kar največjo korist. Po sedanjem sistemu se pa zaman trudijo naši strokovnjaki, da bi se-

me strokovnih in gospodarskih naukov vrgli na rodovitna tla. Dokler nimajo preko občinskih kmetijskih ekonomov, absolutentov kmetijskih šol, neposrednih vezi s podeželjem in s kmetiskim ljudstvom, bo ostalo vse njihovo delo, kot doslej, brez vidnih uspehov.

Da ne bo ostalo vse samo pri nasvetih in besedah,

je potrebno, da kr. banska uprava skliče tozadevno anketo, katere bi se naj udeležila kr. banska uprava po svojih tozadevnih strokovnjakih in pa zastopniki Zveze absolutentov kmetijskih šol Slovenije ter županske zveze. Na anketi bi se naj zgoraj navedene misli razmotrile iz vseh strani, tako da bo lahko tozadevni ukrep kr. banske uprave čimbolj času primerno izdelan. Tudi morebitni pomisleki nekaterih, da bi se z uvedbo občinskih kmetijskih ekonomov absolutentje kmetijskih šol odtrgali od rodne grude, ne drži, kajti absolutent, zaposlen na občini kot ekonom, se bo s tem šele z večjo ljubeznijo oklenil kmetijstva in zemlje, kajti skromni zaslužek na občini ga bo privezal na dom, radi česar ne bo šilil radi pomanjkanja sredstev za življenje v druge poklice in stanove. Absolventu se bo s tem dala možnost, da bo lahko v domačem kraju vsestransko deloval, saj je znano, kako je hudo, če želi kdo prirediti kak strokovno-kmetijski tečaj, ustanoviti zadrugo, kakršno koli podružnico, prodati strokovno knjigo in pridobiti naročnika za strokovni list. S tem bo tudi v tem oziru v kratkem času dosežen uspeh. Kmetijske šole, strokovno časopisje, gospodarske organizacije in razna kmetijska predavanja bodo šele s tem prišla do vidnega izraza na polju naprednega kmetijstva. Vpeljalo se bo lepše narodno sožitje, kajti način vsestranske pomoči bo kmeta končno prepričal, da se splača držati se strokovnih navodil in iste v praksi uporabljati. Bila bi to osnovna šola za organiziranost kmeta in nekakšna predpriprava za pravo blagovno združništvo, v katerem je glavna obrambna sila pred raznimi prevratnimi idejami, predvsem pa pred komunizmom. Zato želimo tozadevne pomoči tudi od kmečkemu stanu naklonjenega izobraženstva in oblasti, kajti pričakovati je uspeh samo, ako se bo na ta način zamišljena pomoč našemu kmetu uvedla obvezno za vse občine, in to na zakonski podlagi.

Ob letnem obračunu Privilegirane agrarne banke

Pab je kratica za Privileg. agrarno banko. Nam Slovencem njeno delovanje ni bilo tako znano, ker imamo svoje denarno združništvo, ki je vršilo med našim kmetiskim ljudstvom veliko gospodarsko in socialno delo: pomagalo revnim, kredita potrebnim, da so mogli gospodariti. Ko pa je izšla uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov in je bila Privilegirana agrarna banka pooblaščenca, da ta posojila prevzame, tedaj je postala znana tudi pri nas. Te dni smo prejeli poročilo zadnjega občnega zbora Paba in smo našli v njem mnoge podatke, ki bodo gotovo zanimali tudi naše čitatelje, zato jih objavljamo s svojimi pripombami.

Kmečki dolžniki in kmečki dolгови

Po uredbi iz leta 1936. je Privilegirana agrarna banka začela prevzemati kmečke dolge. Dosedaj je prevzela 782.024 dolžnikov, ki so bili dolžni skupno 3 milijarde 152 milijonov 167 tisoč 212 dinarjev 34 par. Tudi naše domače hranilnice so oddale veliko število teh dolžnikov, nekatere celo vse svoje dolžnike. Seveda so s tem prišle v neprijeten položaj, da niso nekaj časa prejemale nobene gotovine, niti od dolžnikov niti od novih vlagateljev in so tako svoje delovanje morale

pustiti počivati. Pab pa seveda tudi ni mogel vseh 782.024 dolžnikov kar na hitro roko obračunati, posebno še ne, ker so se med kmetodolžnike silili tudi taki, ki nikdar niso bili kmetje, pa so se sedaj hoteli poslužiti ugodnosti, da bi se tudi njim ertal del dolga. Glede teh so bile dolgotrajne razprave v denarnih zavodih, pa tudi na sodiščih. Takih dolžnikov je bilo 54.316. Pab zato ni mogel še vsem zavodom poslati končnih obračunov za prave kmetodolžnike, katerih je še neobračunanih 95.015. V tem letu pa bo tudi to delo končano in bo tako za preteklost urejeno. Denarni zavodi bodo dobili gotovinska izplačila, kolikor ga še niso dobili, dobili bodo še obveznice, nakar se bo napravil še obračun, da da še država svoje obveznice zraven, ker denarni zavodi morajo dobiti svoj dolg poravnani! Nikdar ni bil namen niti države niti koga drugega, da bi uničil naše domače posojilnice, ki so in bodo tudi v bodoče nujno potrebne našemu kmetu. Nikdar nihče ni nameraval, da bi vlagatelj v teh zavodih zgubil kaj od svojih vlog in če je država zaščitila dolžnike, mora zaščititi tudi vlagatelje! Ta zaščita bo najboljša reklama, da bodo ljudje zopet nosili denar v denarne zavode. Ta zaščita se pa izvede najlažje na ta način, da se bo dalo de-